

УДК: 378.018.43:004]:378.046-021.68

АДАПАТЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОВІЗОРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА УМОВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА СТРУКТУРИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

доктор медичних наук Білай І. М.,

<https://orcid.org/0000-0003-0938-6299>

belay250455@gmail.com

кандидат фармацевтичних наук, Демченко В. О.,

кандидат медичних наук, Білай А. І.,

кандидат медичних наук, Красько М. П.,

кандидат фармацевтичних наук, Остапенко А. О.,

кандидат медичних наук, Рибалко Т. П.

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

В статті наведена методика дистанційної освіти провізорів-інтернів за умов пандемії COVID-19 з використанням різноманітних методів дистанційного навчання за допомогою сучасних інформаційних технології та способів комунікації. Відображенні методики проведення лекцій, практичних, семінарських занять та самостійної роботи. Описані можливі способи контролю знань за допомогою сервісів MS office 365.

Ключові слова: післядипломна освіта, дистанційна освіта, викладання клінічної фармації.

доктор медицинских наук, Бела́й И. М., кандидат фармацевтических наук Демченко В. О., кандидат медицинских наук Бела́й А. И., кандидат медицинских наук Красько Н. П., кандидат фармацевтических наук Остапенко А. А., кандидат медицинских наук Рыбалко Т.П. Адаптация учебного процесса провизоров-интернов в условиях пандемии COVID-19 и структуры

дистанционного образования / Запорожский государственный медицинский университет, Украина, г. Запорожье

В статье приведена методика дистанционного образования провизоров-интернов в условиях пандемии COVID-19 с использованием различных методов дистанционного обучения с помощью современных информационных технологий и способов коммуникации. Отображении методики проведения лекций, практических, семинарских занятий и самостоятельной работы. Описаны возможные способы контроля знаний с помощью сервисов MS office 365.

Ключевые слова: последипломное образование, дистанционное образование, преподавание клинической фармации.

Doctor of Medical Sciences, Belay I. M., Candidate of Pharmaceutical Sciences Demchenko V. O., Candidate of Medical Sciences Belay A. I., Candidate of Medical Sciences Krasko N. P., Candidate of Pharmaceutical Sciences Ostapenko, A. A., Candidate of Medical Sciences Rybalko T. P. Adaption of pharmacist-intern's education in COVID-19 pandemic and structure of distance education / Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine, Zaporizhzhya.

The article describes the method of distance education of pharmacist-interns in the context of the COVID-19 pandemic using various distance learning methods with modern information technologies and communication methods. There is displaying the methodology of lectures, practical, seminars and independent work. It shows possible ways to control knowledge using MS Office 365 services.

Key words: postgraduate education, distance education, teaching clinical pharmacy.

Постановка проблеми. Клінічна фармація вивчає основні

принципи та напрямки проведення медикаментозної терапії окремих захворювань. Вона базується на експериментальних даних і теоретичних положеннях фармакології, медико-біологічних наук, а також на фактичному матеріалі клінічних дисциплін. Головним завданням курсу фармакотерапії є ознайомлення провізорів-інтернів з принципами медикаментозної терапії окремих нозологічних груп захворювань, що сприяє підвищенню професійної компетентності цих фахівців, формування в них широкої ерудиції. Така система підготовки сприяє більш раціональній організації роботи аптечної мережі, яка відіграє велику роль у забезпеченні ефективного і безпечного використання лікарських препаратів в практиці лікування хворих.

Метою цієї роботи є висвітлення шляхів удосконалення викладання деяких питань клінічної фармації для провізорів-інтернів на факультеті післядипломної освіти в умовах пандемії використовуючи методи дистанційної освіти.

Реалізація цих та інших завдань, які стоять перед курсом клінічної фармації, дозволяє провізорам-інтернам засвоїти науково обгрунтовані принципи застосування медикаментів, які сприятимуть усуненню недостатньої компетенції провізорів в області фармакотерапії, а також підвищить ефективність терапії і зменшить ризик, пов'язаний з комплексним використанням лікарських засобів. Крім того, подібна підготовка фахівців повинна передбачати їх активну участь в створенні нових та удосконаленні традиційних схем фармакотерапії.

Основним завданням післядипломної освіти є підвищення рівня практичної підготовки випускників вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів, їх професійної готовності до самостійної діяльності.

Необхідність організації дистанційного освітнього процесу в умовах пандемії змушує звернути увагу на оптимізацію проведення цього виду навчання. Сучасні тенденції змушують вищі навчальні заклади запроваджувати дистанційні методи навчання в свій навчальний процес. Медичні спеціальності вимагають постійного вдосконалення знань фахівцями. Ми вважаємо єдиним перспективним засобом вирішення цієї проблеми є впровадження дистанційних онлайн курсів у систему програм для проведення дистанційної освіти. Нами був використаний пакет програм MS Office 365, а саме Teams ®.

Сучасні підходи ставлять такі завдання перед викладачем для розробки структури дистанційного навчання: розробити тематичний план з дисципліни, створити актуальні завдання та методи контролю. При створенні тематичного плану викладач повинен звернути увагу на всі види компетенції, якими провізор повинен володіти для професійної діяльності. Також необхідно використовувати можливість запису відеолекцій для демонстрації їх провізорам-інтернам і слухачам курсів підвищення кваліфікації, що зараз активно впроваджуються на нашій кафедрі. Повинен використовуватися особливий підхід при розробці завдань для кожної теми. Він повинен базуватись на моделюванні конкретної проблеми перед провізором, яка може з'явитися перед ним під час професійної діяльності. Особливу увагу слід приділити методам контролю виконання самостійної роботи залежно від виду завдань і способи їх вирішення.

При впровадженні дистанційного навчання перед викладачем ставляться наступні завдання: розробити тематичний план з дисципліни, створити актуальні завдання для провізорів-інтернів та методи контролю. Під час створення тематичного плану викладач мусить звернути увагу на усі ланки дисципліни з якими провізор може

зустрітися під час професійної діяльності. Під час розробки завдань для кожної теми повинен використовуватися особливий підхід. Він має базуватися на моделюванні конкретної проблеми перед провізором, яка може з'явитися перед ним під час професійної діяльності, яку він має самостійно вирішити. Особливу увагу слід приділити методам контролю виконання самосійної роботи, в залежності від виду завдань та способу їх вирішення.

Навчальний заклад має можливість надати провізорам-інтернам методичні та навчальні матеріали через мережу інтернет використовуючи існуючі платформи (moodle® або edx). Також викладачі можуть надавати відео чи аудіо записи лекцій, можуть проводити дистанційні консультації чи вебінари. Треба відмітити, що використання вищим навчальним закладом спеціальних програм для дистанційної освіти дозволяють проводити дистанційний контроль засвоєння знань інтернів у вигляді тестів, ситуаційних задач або підготовки докладів чи рефератів.

Серед переваг пропонованого формату дистанційного навчання — не лише отримання сучасних знань з перших вуст провідних вітчизняних науковців, закладення у професійну свідомість слухачів інструментарію доказової медицини та фармації, але й система зворотнього зв'язку: можливості багаторазового засвоєння знань шляхом повторного опрацювання лекційного матеріалу on-line, а також швидкої перевірки отриманих знань шляхом виконання тестових завдань.

Крім того, необхідно постійно удосконалювати лекційну інформацію, поповнюючи її останніми науковими даними. Не секрет, що провізорів-інтернів перш за все цікавлять питання клінічної фармації і фармацевтичної опіки. Необхідно працювати над написанням навчальних і навчально-методичних посібників для

провізорів з урахуванням використання їх для підготовки онлайн-курсів. Зумовлений цей факт об'єктивними причинами, як неможливістю отримання деяких навчальних посібників, завантаженість працівників. Практичні і семінарські заняття повинні проходити на високому теоретичному і практичному рівні.

Негативним є те, що наших провідних фахівців і викладачів не залучають до написання, адаптації і коректування типового навчального плану і уніфікованої програми передатестаційних циклів за фахом «Загальна фармація», «Організація і управління фармацією», «Аналітично-контрольна фармація». Хотілося б мати єдиний навчальний план із зазначеною кількістю годин, відведених на вивчення основних дисциплін. Та й тематика лекцій, семінарів і практичних занять не зовсім коректна і не завжди збігається з нашою.

Як пропозиції щодо оптимізації онлайн-курсів хотілося відзначити наступне: встановити облікову базу дистанційних курсів: кількість годин, у якому вигляді представляти лекційний матеріал, практичні й семінарські заняття, розробити робочі програми; переробити екзаменаційні тести за програмою, які застаріли й потребують повного оновлення; розробити навчально-методичні і навчальні посібники зі всієї тематики онлайн-курсів, проведених через циклову комісію з фармацевтичних дисциплін; удосконалювати лекції і практичні заняття, використовуючи сучасні інформаційні технології; брати участь в оформленні уніфікованої програми.

Висновки:

1. Постійне вдосконалення післядипломної освіти повинно покращувати професійні навички фахівців, звертаючи увагу на те, що провізор навчається під час виконання професійної діяльності. Велику увагу займає саме оптимізація самотійної роботи.

2. Виконання провізорами-інтернами різних видів самостійної роботи сприяє не тільки накопиченню знань, але і формуванню професійного мислення та спеціальних компетенцій.

Наш досвід показує високу ефективність і корисність, запропонованих методів тестового контролю знань по фармакотерапії.

Література:

1. Білай І. М. (2014) *Основи клінічної фармації: навчально-методичний посібник до практичних занять провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармація»*. Запоріжжя. 92 с.
2. Бойко А. І. (2013) *Реалізація концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр.: завдання післядипломної підготовки провізорів*. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. № 3. 42-45.
3. Білай І. М., Рижов О. А., Войтенко Г. М. та ін. (2015) *Клінічна фармація для провізорів інтернів: навчально-методичний посібник до практичних занять провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармація»*. Запоріжжя. 136 с.
4. Білай І. (2015) *Викладання побічної дії лікарських засобів на практичних заняттях провізорам-інтернам*. Науковий огляд. N 10(20). 1-5.
5. Янчук А. О., Кузнеченко С. О., Окол М. Є. (2018) *До проблем управління охороною здоров'я в контексті децентралізації влади та просторового планування в об'єднаних територіальних громадах*. Запоріжський медичний журнал. Том 20, № 5 (110). 717 – 722.

References:

1. Bilai I.M. (2014) *Osnovy klinichnoi farmatsii: navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat provizoriv-interniv zi spetsialnosti «Zahalna farmatsiia»*. Zaporizhzhia. 92 s.
2. Boiko A. I. (2013) *Realizatsiia kontseptsii rozvytku farmatsevychnoho sektoru haluzi okhorony zdorov'ia Ukrainy na 2011–2020 rr.: zavdannia pisliadyplomnoi pidhotovky provizoriv*. Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii. № 3. 42-45.
3. Bilai I. M., Ryzhov O. A., Voitenko H. M. ta in. (2015) *Klinichna farmatsiia dlia provizoriv interniv: navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat provizoriv-interniv zi spetsialnosti «Zahalna farmatsiia»*. Zaporizhzhia. 136 s.
4. Bilai I. (2015) M. *Vykladannia pobichnoi dii likarskykh zasobiv na praktychnykh zaniattiakh provizoram-internam*. Naukovyi ohliad. N 10(20). 1-5.
5. Yanchuk A. O., Kuznechenko S. O., Okol M. Ye. (2018) *Do problem upravlinnia okhoronoiu zdorov'ia v konteksti detsentralizatsii vlady ta prostorovoho planuvannia v ob'dnanykh teritorialnykh hromadakh*. Zaporozhskyi medytsynskyi zhurnal. Tom 20, № 5 (110). 717 – 722.